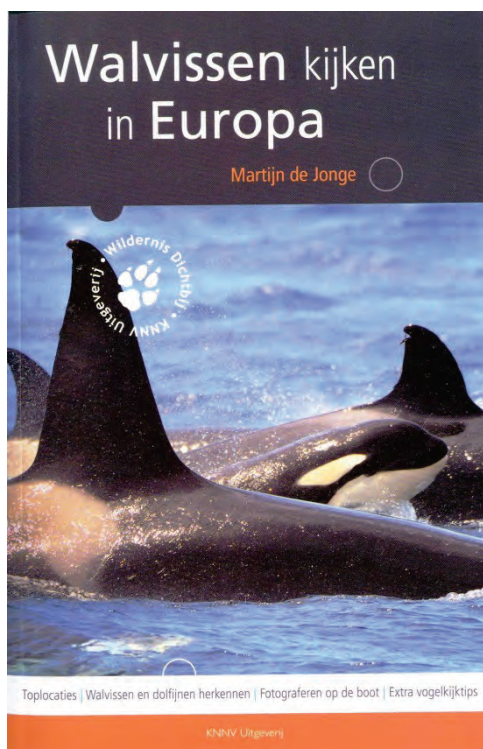

Nieuw in de Jan Verwey Bibliotheek

Jelle van Dijk

Martijn de Jonge 2012. *Walvissen kijken in Europa*. KNNV Uitgeverij, Zeist. 190 p. Prijs €23

Walvissen worden dikwijls geassocieerd met de poolzeeën. Dat er ook in de Europese wateren walvissen en dolfijnen zwemmen is bij velen niet bekend. Zo kan bij Noordwijk iedereen met wat geduld een Bruinvis te zien krijgen. Vooral in het vroege voorjaar loont het de moeite om bij aflandige wind de vlakke zee af te speuren naar een kleine rugvin. Er zijn in Europa natuurlijk veel betere plekken om naar walvissen en dolfijnen te kijken dan in onze ondiepe, troebele kustwateren.

Voor hen die speciaal op reis willen gaan om walvissen te zien, maar zeker ook voor de grote groep mensen die tijdens een vakantie een dagje "whale watching" willen inlassen, heeft Martijn de Jonge een bijzonder aardig boek samengesteld. Natuurlijk zijn er meer plaatsen te noemen waar je naar walvissen kunt kijken (Groot-Brittannië en Ierland komen bijvoorbeeld niet aan bod), maar de gekozen locaties hebben wat speciaals. In dit boek komen namelijk uitsluitend de (top)locaties aan bod waar de schrijver zelf is geweest. Dat zijn niet alleen bekende plaatsen als IJsland, de Lofoten en de Azoren, maar ook de Ligurische Zee tussen Genua en Corsica. We kennen Martijn in Noordwijk door de vele lezingen die hij in de loop der jaren hier heeft gehouden. Zijn aansprekende, vlotte stijl van spreken klinkt ook duidelijk door in dit boek. Het kenmerkende "hoppa", vaak tijdens een lezing te horen, ontbreekt echter in dit boek.

Het boek sprak mij bijzonder aan vanwege de aanpak waarbij elke locatie beschreven wordt aan de hand van eigen ervaringen. Ook als een (soms nogal duurbetaalde) trip vrijwel geen beest heeft opgeleverd zoals op IJsland, wordt dat gewoon vermeld. Bij elke locatie staan veel praktische tips over reis, autohuur, logiesmogelijkheden en boottochten. Elke locatiebeschrijving besluit met een rijtje nuttige websites en een lijstje van de soorten die op die locatie gezien kunnen worden.

Behalve zeven locaties in Europa komen ook drie bestemmingen buiten Europa aan bod. Het spreekt haast vanzelf dat het fotowerk in dit boek van bijzondere klasse is. Dat geldt niet alleen voor de foto's van walvissen en vogels, maar ook voor die van locaties en situaties tijdens walvistochten. Het boek besluit met een hoofdstuk over het herkennen van de diverse soorten walvissen die op de beschreven locaties gezien kunnen worden. Tenslotte komen onderzoek, jacht en bedreigingen aan bod. Voor iedereen met belangstelling voor walvissen en in het bijzonder voor walvistoeristen een bijzonder bruikbaar boek!

Dick de Vos & Luc de Meersman 2012. *Vogelzang van Nederland*. KNNV Uitgeverij, Zeist. 176 p. + CD. Prijs €28.

Dit boek, dat onze bibliotheek cadeau kreeg van Wil Heemskerk, is een herziening en uitbreiding van het boek *Wat zingt daar?* dat in het voorjaar van 2006 werd uitgebracht. Zie daarvoor de bespreking in *Strandloper* 37 (5) en de reactie van Dick de Vos daarop in *Strandloper* 38 (1). Dat dit boek vier drukken haalde, bewijst dat er veel belangstelling is voor het op naam brengen van zingende vogels en ook dat dit boek in die behoefte voorzorg. Deze aangevulde herdruk zal dan ook zeker wel weer nieuwe afnemers vinden.

De verrassend grote belangstelling voor *Wat zingt daar?* heeft uitgeverij *Tirion Natuur* er toe verleid om voor de prijs van €34,95 in het najaar een vertaling van de Zweedse gids *Vogelzang* (door Jan Pedersen en Lars Svensson) op de markt te brengen. Het Zweedse boek, waarvan ook al een Engelse vertaling verscheen, is uitvoeriger en luxer uitgegeven en behandelt 150 vogelsoorten.

Ik durf te voorspellen dat beide titels geen of zeer weinig herdrukken zullen beleven. Niet vanwege de kwaliteit van die boeken, maar vanwege de moderne ontwikkelingen. Na de apps voor smartphones en tablets waarmee moeiteloos popmuziek op naam gebracht kan worden, zat het er dik in dat ook slimme vogelaars met deze techniek aan het werk zouden gaan. Wat is immers eenvoudiger om je smartphone richting geluid te keren en binnen enkele seconden op je schermje af te lezen welke vogelsoort daar in de bosjes zit te zingen?

Op het internet is te lezen dat in de USA al een systeem operationeel is: **WeBird** (Wisconsin Electronic Bird Identification Resource Database), opgezet door Mark Berres. De in de USA actieve vogelaar die dit systeem op zijn smartphone of tablet heeft gezet, kan hiermee elke zangvogel die hij hoort probleemloos op naam brengen. Er wordt nu hard gewerkt aan een app die aan elk piepje van een overvliegende trekvogel de juiste naam toevoegt. Men hoopt voor de najaarstrek van 2012 hiermee klaar te zijn. Dit zijn revolutionaire ontwikkelingen! Binnen enkele jaren zullen ook in ons land de meeste waarnemers met deze toepassingen het veld ingaan. Een cursus zangvogelherkenning is hiermee tot een historisch verschijnsel geworden. Hetzelfde zal vermoedelijk gelden voor boeken en CD's over het herkennen van vogelzang. Op de trektelposten overal in het land zal deze wijze van geluidenherkenning snel ingang vinden. Het herkennen van een overvliegende Dwerggors of Waterpieper blijft dan niet langer voorbehouden aan de kleine groep van ervaren waarnemers met specialistische kennis (en een scherp gehoor!).

L.B. Holthuis 1995. *1820-1958 Rijksmuseum van Natuurlijke Historie*. Uitgave Nationaal Natuurhistorisch Museum (het huidige Naturalis Biodiversity Center). 172 p.

Dankzij Jan Krikken, tot voor kort adjunct-directeur van Naturalis, kwamen we in het bezit van een bijzonder boekje, geschreven door een heel bijzondere conservator. Lipke Holthuis (1921-2008) was de grootste kenner van de kreeftachtigen ter wereld en produceerde ruim 600 artikelen over deze diergroep. Zelf ontdekte en beschreef hij honderden nieuwe soorten en als eerbetoon aan de "keizer van de Crustacea" gaven collega-onderzoekers tientallen nieuwe soorten een wetenschappelijke naam die

eindigde op "holthuisi". Tot op hoge leeftijd bleef hij doorwerken, eerst in zijn werkkamer aan de Raamsteeg waar hij elke werkdag om 05.00u begon, later in het nieuwe gebouw van Naturalis waar hij 'pas' om 07.30u mocht beginnen vanwege de ingestelde bewaking. Zie verder de vele artikelen op het internet, geschreven na zijn overlijden in 2008.

Het boek van Holthuis behandelt de geschiedenis van het museum vanaf de oprichting in 1820 tot aan 1958, het jaar dat Prof. Boschma terugtrad als directeur. De geschiedenis van het museum wordt voor een belangrijk deel opgehangen aan de biografieën van belangrijke medewerkers. Daarbij zijn uiteraard de eerste twee directeurs, de ornithologen C.J. Temminck en H. Schlegel, maar ook de in Noordwijk opgegroeide Frits (F.A.) Verster van Wulverhorst die op zijn 94-ste (onder protest) eervol ontslagen werd na 60 jaar trouwe dienst als administrateur. Er werd bij zijn afscheid opgemerkt dat zijn handschrift nog even strak en leesbaar was als bij zijn aantreden! Ook de eerste huisvesting in het Hof van Zessen tussen Rapenburg en Papengracht, nu deel uitmakend van het Rijksmuseum van Oudheden, en de verhuizing naar het monumentale pand aan de Raamsteeg komen aan bod. Interessant om te weten is ook de poging om al in de jaren dertig het museum aan de Raamsteeg uit te breiden met een tentoonstellingsruimte. Ruimte werd gevonden in het naastgelegen gymnasium en een legaat zorgde voor financiële armslag, maar de Tweede Wereldoorlog stak er een stokje voor. Hierna is het er aan de Raamsteeg niet meer van gekomen en pas met de bouw van Naturalis in 1998 konden de schatten aan een breed publiek worden getoond.

Onder de vele personen die in dit boek passeren zijn de bij vogelaars bekende namen van E.D. van Oort, een van de oprichters van de Nederlandse Ornithologische Vereniging en ook G.C.A. Junge, de conservator waarmee Johan Moerkerk zulke goede banden onderhield.

In het stuk over het museum in oorlogstijd duikt ook de naam van Jan Verwey op. Het gebouw van het Zoölogisch Station in Den Helder waar Verwey directeur was, werd eind 1940 door de Duitsers gevorderd, waarna Verwey een kantoor aan de Raamsteeg mocht inrichten. Tot zijn staf behoorde toen ook Nico Tinbergen, de later beroemd geworden etholoog die de Nobelprijs zou winnen. Zo zijn er nog veel meer interessante zaken uit dit boek op te diepen. Een bijzonder boek over één van de belangrijkste natuurhistorische musea ter wereld.

